

Соціальна політика в Україні. Світові моделі соціальної політики: уроки для України

Підготувала:
Костюк А.В.
СР-152

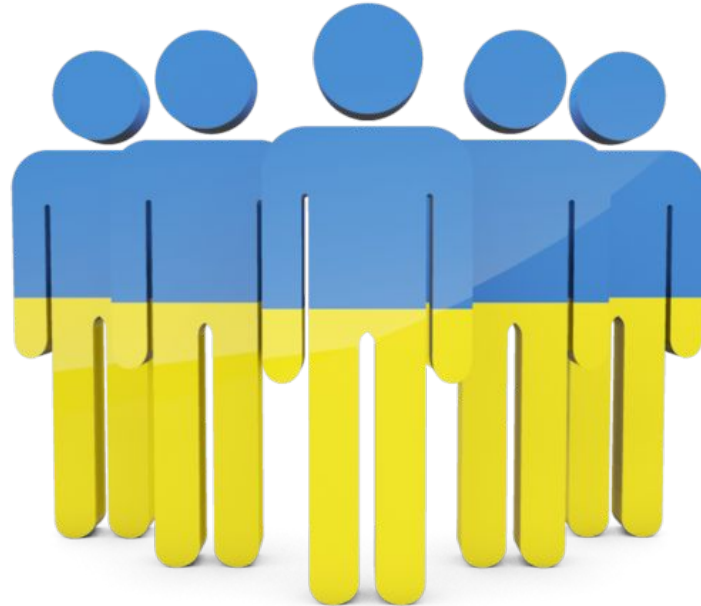
Актуальність даної презентації:
полягає у необхідності поінформувати студентів про соціальну політику України; та світові моделі соціальної політики.

Завдання:

1. Проаналізувати соціальну політику України;
2. Розглянути світові моделі соціальної політики;
3. Визначити підходи до побудови оптимальної моделі соціальної політики для України.

Сьогодні в українському суспільстві спостерігається підвищений інтерес до соціальної сфери та нагальних життєвих потреб людини. Про недосконалість державної соціальної політики було зазначено в щорічному посланні Президента України до Верховної Ради України.

- **По-перше**, було відмічено, що чинна державна модель соціальної політики вступає в суперечність із цілями посткризової модернізації економіки та суспільства.
- **По-друге**, як зазначив Президент, інертність адаптаційних механізмів сприяє поширенню бідності, що призводить до відтворення витратного характеру системи соціальної підтримки. Тому сьогодні вона неспроможна перерозподілити ресурси на користь тих, хто потребує цього найбільше.
- **По-третє**, відсутність чітких стратегічних пріоритетів соціальної політики спричиняє розпорошення коштів та недостатню ефективність соціальних програм.

Найбільшою популярністю серед учених користується наступна класифікація моделей соціальної політики: соціал-демократична, консервативна, ліберальна, корпоративістська, католицька і рудиментарна.

Хоча в документах ЄС виділяють дві моделі соціальної політики: беверіджську та бісмарківську.

Характеристика моделей соціальної політики

Моделі соціальної політики	Характеристика
Американська	Головний принцип - відокремлення соціального захисту від вільного ринку й обмеження захисту лише тих, хто не має інших доходів, крім соціальних виплат. При цьому забезпечується досить високий рівень і якість життя основної частини населення. Відмінні риси: відсутність уніфікованої системи соціального захисту, мінімалістський підхід до розв'язання соціальних проблем; реалізація федеральних програм на рівні штатів із подвійним фінансуванням із бюджетів обох рівнів; обов'язкове солідарне соціальне страхування, за рахунок якого виплачують пенсії, допомогу малозабезпеченим тощо; використання перевірки нужденності в усіх програмах соціальної допомоги; розгалужена мережа добровільного медичного страхування, частково регульованого державою; існування приватних закладів із надання платних соціальних і медико-соціальних послуг; активна діяльність благодійних організацій за відсутності політики "соціального замовлення", розвиток волонтерства
Шведська	Термін "шведська модель" з'явився наприкінці 1960-х рр., коли іноземні спостерігачі стали відзначати успішне сполучення у Швеції швидкого економічного зростання з політикою реформ на тлі відносної соціальної безконфліктності в суспільстві. Відзначається надзвичайно високою часткою ВВП, яка розподіляється через бюджет (понад 50%); соціальна політика тісно пов'язана з державним регулюванням економіки, що має чітко виражену соціальну спрямованість
Японська	Передбачає проведення політики вирівнювання доходів, особливу політику використання робочої сили (система довічного найму з певними сучасними модифікаціями), домінування психології колективізму, солідарності в доходах, досягнення консенсусу між різними суб'єктами у розв'язанні соціально-економічних проблем, виділення питань підвищення життєвого рівня населення в ранг національних пріоритетів.
Англосаксонська	Пригаманна країнам Великої Британії, Ірландії, Канади. Виступає як проміжна між ліберальною американською і соціально орієнтованою шведською та німецькою моделями. Для неї характерним є активніше, ніж для першої моделі, регулювання соціальних процесів з боку держави, проте нижчий, ніж в останніх двох моделях, рівень оподаткування і перерозподіл ВВП через держбюджет (не більше 40%)
Загальноєвропейська	Основою є принцип поєднання економічної ефективності та соціальної солідарності. Наголос робиться на збалансований розвиток соціальної політики Європи, транспарентність і дотримання інтересів усіх країн-членів ЄС. Відбувається процес переорієнтації соціальних програм з універсального рівня на індивідуальний, що значно дешевше і ефективніше, тому що адресна допомога надається тільки тим, хто її дійсно потребує

Медицина

Попри те, що медицина в нас офіційно безплатна, платити доводиться за все. Але чи лише лікар у цьому винен?

Цифри - річ уперта. Щорічно на охорону здоров'я в нашій країні виділяється 2,5-3,5% ВВП. Згідно з дослідженнями Світового банку, ще стільки ж грошей населення з власної кишені витрачає на медичну допомогу.

Так, сьогодні Україна, успадкувавши гасла Радянського Союзу, зобов'язується забезпечити громадянину всю необхідну медичну допомогу (починаючи від лікування нежитю в поліклініці та закінчуючи пересадкою серця в Інституті Амосова) безоплатно. Жодна країна світу не може собі дозволити такої розкоші. А якщо врахувати те, що з бюджету, зібраного з наших із вами податків, держава виділяє на рік аж 50 доларів на одного українця, то ці обіцянки ніщо інше, як популізм, узаконений Конституцією. Тобто, обіцяючи все, держава не гарантує нічого. Вихід лише один: потрібно чітко вказати, що оплачується бюджетним коштом, а за що громадянин платить з власної кишені або платить страховий фонд, якщо людина застрахована.

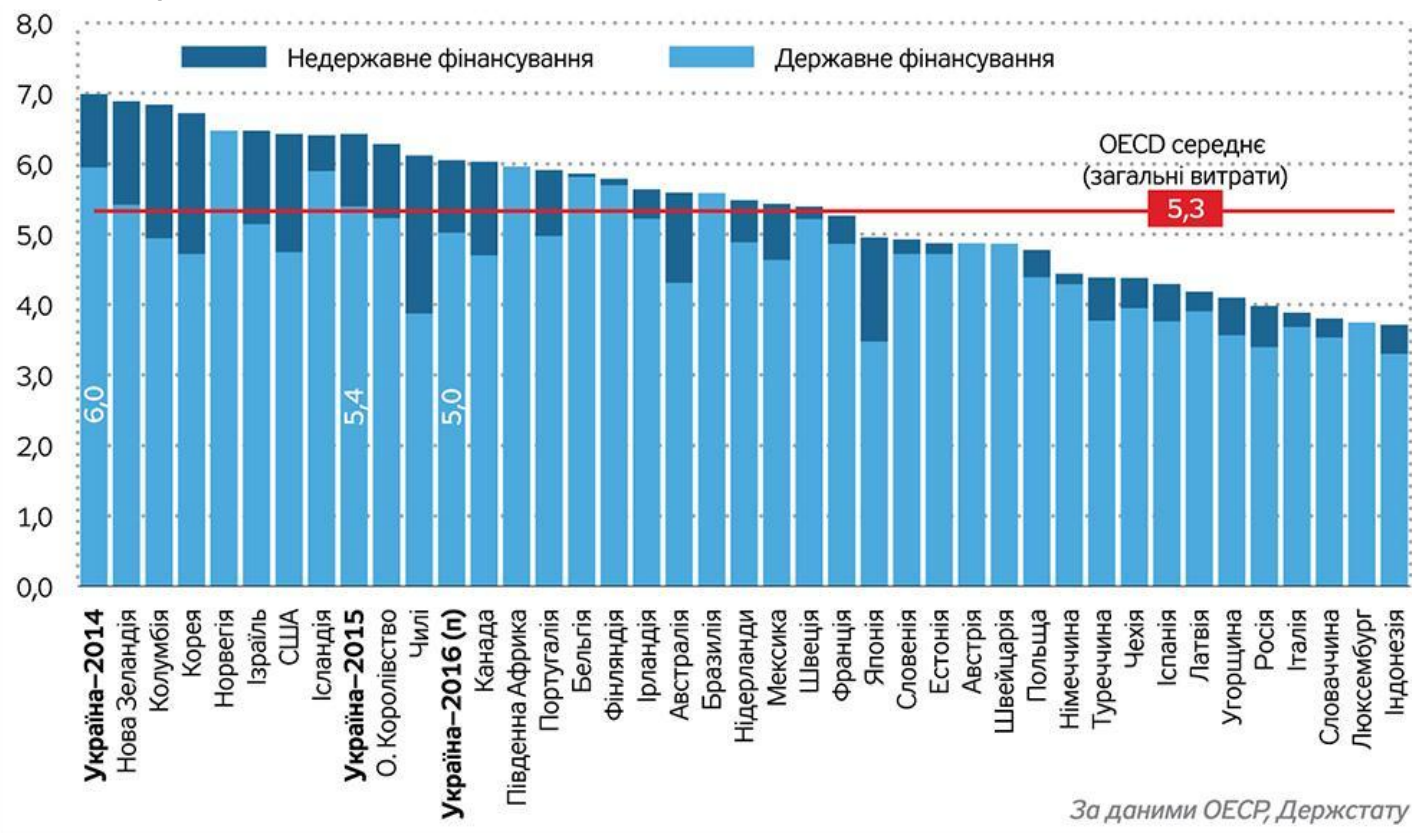

Освіта

- ▶ Початкова освіта
- ▶ Повна загальна освіта в Україні є обов'язковою і надається у різних типах закладів освіти. Основним з-поміж них є середня загальноосвітня школа трьох ступенів: I - початкова школа (1-4 класи), що забезпечує початкову загальну освіту, II - основна школа (5-9 класи), що забезпечує базову загальну середню освіту, III - старша школа (10-11 класи), що забезпечує повну загальну середню освіту.

- ▶ Вища освіта

Допомога

Одним із головних завдань соціальної допомоги - полегшити матеріальний стан людей, які опинилися у скрутному матеріальному становищі і дійсно потребують такої допомоги.

Соціальна допомога відрізняється від соціального страхування тим, що для отримання виплат по соціальному страхуванню єдиною умовою є те, що людина повинна бути застрахована і якщо вона застрахована, то вона має право отримувати пенсію, допомогу по безробіттю, по тимчасовій непрацездатності тощо.

Виплати по соціальному страхуванню надаються незалежно від матеріального стану. Навіть, якщо людина отримала спадщину й стала мільйонером, все одно їй виплачуватиметься пенсія чи інша допомога, якщо вона працювала і має відповідний страховий стаж.

Проаналізувавши найпоширеніші світові моделі соціальної політики, їх структуру, зміст, можемо сформувати класифікатор соціальної політики залежно від різноманітних чинників у різних країнах

Класифікатор моделей соціальної політики	Основні характеристики
1	2
Залежно від типу базового процесу	
Соціальна допомога	Безоплатна та благодійна підтримка малозабезпечених, соціально уразливих і непрацездатних громадян. В Україні та Росії в останні роки реалізовувався саме такий підхід, що призвело до різкого зниження ефективності соціальної політики, згорання соціальних функцій держави
Соціальне піклування	Компенсація негативних соціальних факторів, що виникли внаслідок нерівномірності соціально-економічного розвитку та ринкової системи господарювання. Метою моделі є зменшення диференціації в рівні життя населення на заявній основі
Соціальне страхування	Фінансування соціальних виплат і послуг за рахунок страхових внесків працівників та роботодавців. Ідеєю моделі є формування численного середнього класу, підвищення відповідальності населення за своє майбутнє
Соціальний розвиток	Підвищення рівня соціальних індикаторів якості життя: зайнятості, здоров'я, житло, освіта, стан навколишнього середовища та ін. Основним напрямом соціальної політики є не стільки розширення заходів соціальної допомоги та підтримки населення, організація різних акцій, що забезпечують стартові можливості для самозабезпечення, скільки розвиток людського потенціалу, підвищення якості людського капіталу як основи економічного зростання та суспільної динаміки на тривалу перспективу
Залежно від суб'єкта відповідальності	
Ліберальна модель	Особиста відповідальність кожного члена суспільства за свою долю, роль державних структур у реалізації соціальної політики мінімізована. Фінансову основу реалізації соціальних програм становлять приватні заощадження і приватне страхування
Корпоративістська	Відповідальність за долю своїх працівників несе корпорація, підприємство, організація чи установа, де даний працівник трудиться. Підприємство, стимулюючи працівників до внесення максимального трудового вкладу, пропонує йому різні види соціальних гарантій у вигляді пенсійного забезпечення, часткової оплати медичних, рекреаційних послуг та освіти (підвищення кваліфікації). Фінансовою основою є кошти підприємств і корпоративних соціальних фондів
Соціал-демократична	Відповідальність усього суспільства за долю його членів. Це перерозподільна модель соціальної політики, за якої багатий платить за бідного, здоровий за хворого, молодий за старого. Основним суспільним інститутом, що здійснює такий перерозподіл, є держава. Фінансовими механізмами перерозподілу служать державний бюджет і державні соціально-страхові фонди
Залежно від ступеня участі держави	
Благодійна модель	Кошти на благодійну допомогу, здійснювану державою, складаються в основному з приватних пожертв у державні благодійні фонди і на утримання державних соціальних установ, а також частково на кошти державної скарбниці
Адміністративна модель	Пряме, активне державне втручання в ринок, наявність розвинених систем перерозподілу доходів, що контролюються державою, а також механізмів втручання в процеси ціноутворення, тарифного регулювання, забезпечення зайнятості
Стимулююча модель	Непряма участь держави у розв'язанні соціальних проблем, створення таких систем оподаткування та громадської підтримки, які роблять вигідним для всіх суб'єктів господарювання вкладення та інвестиції як в окремі соціальні проекти і програми, так і в соціальну сферу в цілому. Подібна модель соціальної політики може реалізовуватися в ситуації високого рівня економічного розвитку, розвиненої інфраструктури громадянського суспільства і ринкового господарства

1	2
Залежно від ідеології та нормативно-політичних принципів	
Антиколективістська	Грунтується на ліберальних ідеологічних принципах
Вимушена соціалістична	Скерована на ефективне державне управління ринковою економікою та прагматизм у наданні соціальної допомоги
Фабіанського соціалізму	Сповідує ідеї економічної рівності, демократії та ефективної системи соціального захисту
Марксистська	Розподіл суспільних благ за егалітарним принципом

Висновки

Потрібно зауважити, що кожна країна з урахуванням своєї специфіки (історичних, соціокультурних, економічних умов, а також типу суспільно-політичного устрою держави) формує власну модель соціальної політики.

Сьогодні для того щоб Україна на світовій арені займала гідне місце, а якість життя громадян відповідала європейським стандартам, потрібно, щоб на зміну неефективній та нерентабельній соціальній політиці, прийшла політика, сконцентрована на потребах не тільки конкретної соціальної групи, але й кожної людини.

Для цього основними характеристиками нової моделі соціальної політики України мають стати: скорочення бідності та зміцнення позицій та ролі; зміцнення конкурентоспроможності національної економіки на засадах інноваційної моделі розвитку і реалізація ефективної державної антикорупційної політики; випереджальне зростання рівня доходів громадян порівняно з інфляцією; збільшення рівня зайнятості населення та запобігання втраті кваліфікованих кадрів; поліпшення соціальної мобільності; поширення волонтерського руху.

Тому, на мою думку, найбільш оптимальним варіантом для України є впровадження позитивного досвіду скандинавських країн, передусім Швеції, що дасть змогу адаптувати українське суспільство до сучасної моделі управління та нарешті допоможе побудувати збалансовану, послідовну й логічну модель соціальної політики, яка б відповідала викликам та загрозам XXI ст.